

Сергій Курбатов, Алла Марченко

Диверсифікація “пізньорадянського”: оцінки Михайла Горбачова у підручниках з історії

Анотація. *Стаття присвячена репрезентації Михайла Горбачова, останнього лідера СРСР, у підручниках історії трьох пострадянських країн: Білорусі, Росії та України. Результати, представлені у даній роботі, є частиною дослідження в рамках проекту Центру російських і євразійських досліджень (Університет Уппсали, Швеція) "Інтернаціоналізація та впровадження західних освітніх стандартів у пострадянських країнах: від побудови мережі до спільного дослідження" (2011-2013). Постать і реформаторська діяльність Горбачова розглядається у контексті ставлень до епохи перебудови і спроб інтегрувати цю епоху в офіційні наративи історії пострадянських країн з відповідними дискурсами та механізмами легітимації. Результати аналізу підручників історії демонструють амбівалентність цих ставлень - це відображається в трьох історичних іпостасях Горбачова (реформатор, манекен, демократ), які послідовно змінюються у процесі перебудови. Виявлено, що негативне ставлення до особи Горбачова пов'язане з його репрезентацією в руслі макіавелістських теорій еліт і боротьби за владу, що може інтерпретуватись як наявна у підручниках латентна ностальгія за радянським минулим. Дискурс ностальгії є найменш вираженим в українських підручниках, які також характеризуються більшою позитивною оцінкою діяльності Горбачова у порівнянні з підручниками Росії та Білорусі.*

Ключові слова: аналіз підручників з історії, «пізньорадянський» період, пострадянські уявлення, Михайло Горбачов, порівняльні дослідження.

Повний текст статті доступний англійською мовою.